

طراحی سوالات فارسی دوازدهم

مبتنی بر رویکرد طبقه بندی بلوم

طراح: سیده زهرا میرنژاد

گروه آموزشی ادبیات فارسی خراسان شمالی
سطوح یادگیری در طبقه بندی بلوم

قلمروی زبانی

سطح یادگیری بلوم: یادآوری (Remembering)

سؤال ۱:

کدام معنی برای واژه «وسیم» درست است؟

الف) خوش اندام ب) صاحب جمال ج) دارای بوی خوش د) دارای نشان پیامبری

دلیل: این سؤال صرفاً به بازشناسی و یادآوری معنای درست واژه «وسیم» نیاز دارد. دانش آموز بدون تحلیل یا استنتاج باید اطلاعات زبانی از پیش آموخته را از حافظه بازیابی کند. هیچ پردازش مفهومی جدیدی انجام نمی‌شود، بنابراین در پایین‌ترین سطح بلوم یعنی «یادآوری» قرار می‌گیرد.

سطح یادگیری بلوم: درک (Understanding)

سؤال ۲:

در کدام گزینه، واژه‌های هم‌معنی واژه «به خدای تعالی بازگشتن» به کار رفته است؟

الف) هر گه که یکی از بندگان گنهکار، دست انابت به درگاه حق بردارد.

ب) ایزد تعالی در او نظر نکند. بازش بخواند باز اعراض کند.

دلیل: پاسخ‌دهنده باید معنای ضمنی عبارت‌ها را بفهمد و مفهوم «بازگشت به خدا» را در متن تشخیص دهد. این سطح فراتر از به خاطر سپردن واژه‌هاست، زیرا فهم رابطه‌ی مفهومی بین «انابت» و «بازگشت» نیاز به تفسیر دارد، پس در سطح «درک» قرار می‌گیرد.

سطح یادگیری بلوم: درک (Understanding)

سؤال ۳:

معنی واژه‌های مشخص شده را بنویسید.

الف) «برکش ز سر این سپید معجر»

ب) «پروانه قوت از عشق آتش خورد.»

دلیل: دانش آموز باید معنای واژه‌های مشخص شده را از متن استخراج کند و آن‌ها را به زبان خود بیان کند. این فعالیت شامل بازنویسی مفهومی است، نه فقط تکرار طوطی‌وار واژه‌ها؛ بنابراین در سطح «درک» قرار دارد.

سطح یادگیری بلوم: درک (Understanding)

سؤال ۴:

املاي درست کلمات را از داخل کمانک انتخاب کنید (زیر کلمه درست را خط بکشید).

الف) چو عاجز گشت خسرو در جوابش / نیامد بیش پرسیدن (ثوابش / صوابش)

ب) تن ز جان و جان ز تن (مسطور / مستور) نیست.

سطوح یادگیری در طبقه بندی بلوم

ج) بگن ز پی این (اثاث / اساس) تزویر.

د) تو نماینده فضلی تو سزاوار (سنایی / ثنایی)

دلیل: تشخیص املاي درست کلمات نیاز به درک معنی کلمات در ساختار جمله دارد. دانش آموز

باید درکی از کلمات هم‌آوا نیز داشته باشد تا بتواند واژه درست را انتخاب کند. پس سؤال در

سطح «درک» قرار می‌گیرد.

سطح یادگیری بلوم: کاربرد (Applying)

سؤال ۵:

غلط‌های املاي متن زیر را بیابید و درست آن را بنویسید.

الف) «جزیره‌های کوچک و بزرگ، مثل وسله‌های رنگارنگ بر طیلان آبی مدیترانه دوخته شده‌است»

ب) «یکی از صاحب‌دلان سر به جیب مراقبت فرو برده بود و در بهر مکاشفت مستغرق شده»

دلیل: دانش آموز باید قواعد املاي را بر متنی تازه اعمال کند تا خطاها را شناسایی و تصحیح کند.

این فرایند انتقال دانش از موقعیت آموزشی به موقعیت جدید است؛ در نتیجه، در سطح «کاربرد»

قرار می‌گیرد.

سطح یادگیری بلوم: تحلیل (Analyzing)

سؤال ۶:

نوع کاربرد حرف «را» در عبارات زیر را بنویسید.
الف) «کان سوخته را جان شد و آواز نیامد»
ب) «ما را فراغتی است که جمشید جم نداشت.»

دلیل: تشخیص نوع نقش «را» نیاز به تحلیل نحوی و معنایی جمله دارد. دانش آموز باید ساختار جمله را تجزیه کند و رابطه‌ی بین اجزای آن را بررسی کند؛ بنابراین، در سطح «تحلیل» قرار دارد.

سطوح یادگیری در طبقه بندی بلوم

سطح یادگیری بلوم: تحلیل (Analyzing)

سؤال ۷:

نوع حذف (قرینه حذف) را در بیت زیر بنویسید.

«همه از بهر تو سرگشته و فرمانبردار *** شرط انصاف نباشد که تو فرمان نبری»

دلیل: تشخیص قرینه‌ی حذف به فهم ساختار جمله، روابط معنایی و اجزای حذف شده بستگی دارد. این فرایند شامل تجزیه و استدلال زبانی است، پس در سطح «تحلیل» از حیطه‌های بلوم قرار می‌گیرد.

سطح یادگیری بلوم: تحلیل (Analyzing)

سؤال ۸:

نوع نقش‌های وابسته و وابسته‌ی کلمات مشخص شده را بنویسید.

الف) بوی شبدرد دوچین، هوا را عطرآگین ساخته بود.

ب) بر بالای آن با خط درشت و بسیار روشن نوشته شده بود.

دلیل: دانش آموز باید روابط نحوی بین هسته و وابسته‌ها را در ساختار جمله تشخیص دهد. این فرآیند نیازمند تجزیه‌ی نحوی و مقایسه‌ی ساخت‌های زبانی است، بنابراین در سطح تحلیل جای دارد.

سطح یادگیری بلوم: درک (Understanding) / سطح یادگیری بلوم: تحلیل (Analyzing)

سؤال ۹:

با توجه به عبارت زیر درستی یا نادرستی جملات را مشخص کنید.

«اما چون حق تعالی بنده ای را گزید و مستغرق خود گردانید، هرکه دامن او را بگیرد و از او حاجت طلبد، بی آنک آن بزرگ، نزد حق یاد کند و عرضه دهد، حق، آن را برآرد.»

الف) نوع «و» مشخص شده «واو ربط» است. درست نادرست

ب) نوع فعل «بگیرد»، «مضارع التزامی» است. درست نادرست

ج) واژه «مستغرق»، نقش دستوری «نهاد» دارد. درست نادرست

د) نقش واژه «حاجت»، «مفعول» است. درست نادرست

دلیل: پاسخ دهنده باید معنای جمله را بفهمد و بر اساس آن تصمیم بگیرد که گزاره درست است یا نادرست.

این سطح نیاز به تفسیر اطلاعات دارد همچنین باید روابط بین واژگان را تحلیل کند، نه صرفاً یادآوری، بنابراین در سطح «درک و تحلیل» قرار دارد.

و امکان پذیر (اجرا، انجام، حل کردن، استفاده، تفسیر، عمل، طراحی کلیات، برنامه ریزی)

فهمیدن و معنی دادن به مطالب آموزشی جمع آوری شده

(طبقه بندی، تشریح، بحث، توضیح، تشخیص، مکان یابی، ترجمه، انتخاب، گزارش و غیره)

فرآیند یادآوری و دسته بندی دانش کسب شده (تعریف لیست، کپی کردن، تکرار، بخاطر سیاری، بیان کردن)

سطح یادگیری بلوم: تحلیل (Analyzing)

سؤال ۱۰:

در بیت «زین بیخردان سفله بستان *** داد دل مردم خردمند» به ترتیب، چند ترکیب وصفی و چند ترکیب اضافی به کار رفته است؟

الف) دو وصفی - دو اضافی ب) سه وصفی - سه اضافی ج) دو وصفی - سه اضافی د) سه وصفی - دو اضافی

دلیل: این سؤال از دانش آموز می خواهد اجزای نحوی بیت را تفکیک کند و روابط بین اسم و صفت یا مضاف و مضاف الیه را تشخیص دهد. چنین بررسی ساختاری، از ویژگی های سطح «تحلیل» در طبقه بندی بلوم است.

سطح یادگیری بلوم: کاربرد (Applying)

سؤال ۱۱:

الگوی ساخت هر کدام از جملات زیر را به صورت دقیق بنویسید.

الف) «پروانه، قوت از عشق آتش خورد.» (----- + ----- + ----- + -----)

ب) «عشق حقیقی دل و جان را پاک می‌گرداند.» (----- + ----- + ----- + -----)

دلیل: دانش آموز باید قواعدهم‌نشینی اجزای جمله را از متنی استخراج کند. این فرایند انتقال دانش از موقعیت آموزشی به موقعیت جدید است؛ در نتیجه، در سطح «کاربرد» قرار می‌گیرد.

سطوح یادگیری در طبقه بندی بلوم

سطح یادگیری بلوم	توضیح	فعالیت‌ها
Create	ساختن	خلق اثر جدید یا اثبات (طراحی، مونتاژ، ساخت، توسعه، تدوین، تحقیق و غیره)
Evaluate	ارزیابی	ارزیابی مطابق با مجموعه‌ای از دستورالعمل‌ها (دفاع، ارزیابی، بحث، داوری، انتخاب، حمایت، انتقاد، ارزش گذاری و غیره)
Analyze	تحلیف و تحلیل	توسعه و تحلیل مفاهیم در بخش‌های مختلف و ترسیم ارتباط میان آنها
Remembering	سطح یادگیری بلوم: یادآوری (Remembering)	سازماندهی، ارتباط، مقایسه، مقابله، تمایز، آزمایش، سوال و غیره این دانش به دست آمده در مسائل مختلف به روش‌های جدید
understand	فهمیدن	و امکان پذیر (اجرا، انجام، حل کردن، استفاده، تفسیر، عمل، طراحی کلیات، برنامه ریزی) فهمیدن و معنی دادن به مطالب آموزشی جمع آوری شده
Apply	کاربرد	(طبقه بندی، تشریح، بحث، توضیح، تشخیص، مکان‌یابی، ترجمه، انتخاب، گزارش و غیره) فرآیند یادآوری و دسته بندی دانش کسب شده (تعریف لیست، کپی کردن، تکرار، بخاطر سپاری، بیان کردن)

سؤال ۱۲: نام نویسندگان آثار زیر را بنویسید.

الف) از پاریز تا پاریس:

ب) بخارای من، ایل من:

دلیل: سؤال صرفاً به بازیابی اطلاعات عمومی (نویسندگان آثار) از حافظه نیاز دارد. هیچ مقایسه یا درک ضمنی انجام نمی‌شود، لذا در سطح «یادآوری» جای دارد.

سطح یادگیری بلوم: تحلیل (Analyzing)

سؤال ۱۳:

بیت زیر را از نظر کاربرد آرایه جناس تام بررسی کنید. (کلماتی که جناس تام دارند مشخص و معانی هر کدام را بنویسید.)

«نی حریف هر که از یاری برید *** پرده‌هایش پرده‌های ما درید»

دلیل: پاسخ‌دهنده باید ساختار لفظی و معنایی را بررسی کند تا واژگان هم‌صدا ولی با معنای متفاوت را تشخیص دهد. این نیاز به تجزیه و تحلیل متن و مقایسه معنایی دارد، بنابراین در سطح «تحلیل» قرار دارد.

سطح یادگیری بلوم: درک (Understanding) / سطح یادگیری بلوم: تحلیل (Analyzing)

سؤال ۱۴:

در بیت «دست از مس وجود چو مردان ره بشوی / تا کیمیای عشق بیابی و زر شوی» چند تشبیه وجود دارد؟

دلیل: تشخیص تشبیه‌ها نیاز به درک رابطه شباهت میان دو عنصر دارد؛ این مهارت در سطح فهم (درک) بلوم قرار می‌گیرد، و از آنجا که دانش‌آموز باید جملات را مرتب کند و انواع تشبیهات را از آن شناسایی کند و معنی و تصویر ذهنی بیت را بفهمد و مصادیق تشبیه را بازشناسد در سطح

خلق کار جدید یا اصل (طراحی، مونتاژ، ساخت، توسعه، تدوین، تحقیق و غیره)	ساختن	(تحلیل) قرار می‌گیرد.
ارزیابی مطابق با مجموعه‌ای از دستورالعمل‌ها (دفاع، ارزیابی، بحث، داوری، انتخاب، حمایت، انتقاد، ارزش‌گذاری و غیره)	Evaluate	ارزیابی
توسعه و تحلیل مفهیم، بررسی‌های مختلف و برسیم روابط بین آنها (تفکیک، سازماندهی، ارتباط، مقایسه، مقابله، تمایز، آزمایش، سؤال و غیره)	Analyze	تجزیه و تحلیل
به کار گرفتن دانش به دست آمده در مسائل مختلف به روش‌های جدید و امکان پذیر (اجرا، انجام، حل کردن، استفاده، تفسیر، عمل، طراحی کلیات، برنامه‌ریزی)	understand	فهمیدن
فهمیدن و معنی دادن به مطالب آموزشی جمع‌آوری شده (طبقه‌بندی، تشریح، بحث، توضیح، تشخیص، مکان‌یابی، ترجمه، انتخاب، گزارش و غیره)		
قرآنیته ادبی، دسته‌بندی دانش کسب شده (تعریف لیست، کپی کردن، تکرار، تشخیص‌گیری، بیان کردن)		

سطح یادگیری بلوم: تحلیل (Analyzing)

سؤال ۱۵:

آرایه مشترک ابیات زیر، اسلوب معادله است یا حسن تعلیل؟
 الف) محرم این هوش جز بیهوش نیست *** مر زبان را مشتری جز گوش نیست
 ب) عشق بر یک فرش بنشاند گدا و شاه را *** سیل یکسان می‌کند پست و بلند راه را
 دلیل: تعیین نوع آرایه بین دو بیت مستلزم مقایسه ساختار ادبی و رابطه معنایی است. دانش‌آموز باید ویژگی‌های هر آرایه را تحلیل و با مصادیق تطبیق دهد، بنابراین در سطح «تحلیل» قرار می‌گیرد.

سطح یادگیری بلوم: درک (Understanding)

سؤال ۱۶:

در کدام یک از ابیات زیر آرایه حسن تعلیل وجود دارد؟

الف) برکن ز بن این بنا که باید از ریشه بنای ظلم برکند

ب) تا چشم بشر نبیندت روی بنهفته به ابر چهر دلبند

دلیل: تشخیص آرایه حسن تعلیل بر پایه درک رابطه‌ی علت و معلولی خیالی در شعر است. این سطح فراتر از حافظه‌ی صرف است و به فهم ساختار معنایی بیت نیاز دارد، لذا در سطح «درک» جای دارد.

سطح یادگیری بلوم: یادآوری (Remembering)

سؤال ۱۷:

نوع گفت‌وگو در سروده‌ی زیر که به صورت سؤال و جواب است، در اصطلاح ادبی چه نام دارد؟
«گفتم ز مهرورزان رسم وفا بیاموز *** گفتا ز خوب رویان این کار کمتر آید»

«گفتم که بوی زلفت گمراه عالمم کرد *** گفتا اگر بدانی هم اوت رهبر آید»

دلیل: پرسش مستقیماً به تعریف یک اصطلاح ادبی (پرسش و پاسخ تمثیلی) مربوط است.

پاسخ‌دهنده فقط باید واژه اصطلاحی را به خاطر بیاورد؛ بنابراین در سطح «یادآوری» قرار دارد

توسعه و تحلیل مفاهیم در بخش‌های مختلف و ترسیم ارتباط میان آنها (تفکیک، سازماندهی، ارتباط، مقایسه، مقابله، تمایز، آزمایش، سؤال و غیره)	Analyze تجزیه و تحلیل
به کار گرفتن دانش به دست آمده در مسائل مختلف به روش‌های جدید و امکان پذیر (اجرا، انجام، حل کردن، استفاده، تفسیر، عمل، طراحی کلیات، برنامه‌ریزی)	Apply اعمال
فهمیدن و معنی دادن به مطالب آموزشی جمع‌آوری شده (طبقه‌بندی، تشریح، بحث، توضیح، تشخیص، مکان‌یابی، ترجمه، انتخاب، گزارش و غیره)	Remember یاد آوری
فرآیند یادآوری و دسته‌بندی دانش کسب‌شده (تعریف لیست، کپی کردن، تکرار، بخاطر سپاری، بیان کردن)	Remember یاد آوری

سطح یادگیری بلوم: تحلیل (Analyzing)

سؤال ۱۸:

کدام یک از ترکیب‌ها و واژه‌های مشخص‌شده، مفهوم مجازی دارند؟

«ناله مرغ اسیر این همه بهر وطن است / مسلک مرغ گرفتار قفس همچو من است»

دلیل: تشخیص کاربرد مجازی نیازمند تحلیل معنایی و نمادین بیت است. پاسخ‌دهنده باید رابطه لفظ و معنا را در متن بشکافد و معنی غیرمستقیم را استخراج کند، بنابراین در سطح «تحلیل» قرار دارد.

سطح یادگیری بلوم: یادآوری (Remembering)

سؤال ۱۹:

ابیات زیر را کامل کنید.

۱- *** باید که خاک درگه اهل هنر شوی

۲- ای مهربان تر از برگ در بوسه‌های باران ***

دلیل: این سؤال از دانش آموز انتظار دارد ابیات ناقص را از حافظه بازیابی کند. هیچ تحلیل یا درکی فراتر از حفظ شعر مورد نیاز نیست، بلکه فراخوانی مستقیم اطلاعات حفظ شده از متون درسی است. بنابراین در پایین ترین سطح بلوم یعنی «یادآوری» قرار دارد.

قلمروی فکری

سطوح یادگیری در طبقه بندی بلوم

سطح یادگیری بلوم: درک (Understanding)

سؤال ۲۰: خلق کار جدید یا اصل (طراحی، مونتاژ، ساخت، توسعه، تدوین، تحقیق و غیره) create ساختن

با توجه به عبارت «درا عشق قدم نهادن کسی را مسلم شود که با خود نباشد و ترک خود کند.»

شرط راه یابی به عالم عشق چیست؟

دلیل: پاسخ دهنده باید مفهوم جمله را بفهمد و آن را بازنویسی کند. این نیاز به تفسیر و بیان مفهوم متن به زبان ساده دارد، بدون آنکه کاربرد جدید یا تحلیل پیچیده‌ای انجام دهد؛ بنابراین در سطح «درک» است. understand فهمیدن

فرآیند یادآوری و دسته بندی دانش کسب شده (تعریف لیست، کپی کردن، تکرار، بخاطر سیاری، بیان کردن) Remember یاد آوری

سطح یادگیری بلوم: درک (Understanding)

سؤال ۲۱: مفهوم کلی بیت «صد تیغ جفا بر سر و تن دید یکی چوب / تا شد تهی از خویش و نیش نام نهادند» چیست؟

دلیل: برای پاسخ، دانش آموز باید مفهوم استعاری بیت را تفسیر کند و پیام آن را دریابد. این فعالیت تبیینی در سطح فهم معناست و از سطوح بالاتر (تحلیل یا ارزشیابی) عبور نمی کند؛ لذا در سطح «درک» قرار دارد.

سطح یادگیری بلوم: تحلیل (Analyzing)

سؤال ۲۲:

واژه‌های مشخص شده در بیت «ای مرغ سحر عشق ز پروانه بیاموز / کآن سوخته را جان شد و آواز نیامد» هر کدام نماد چه مفهومی هستند؟
مرغ سحر: (.....) پروانه: (.....)

دلیل: تشخیص نماد، نیازمند درک رابطه‌ی بین ظاهر واژه و معنای رمزی آن در شعر است. دانش آموز باید نشانه‌ها را تحلیل کرده و معانی درونی را استنتاج کند؛ بنابراین در سطح «تحلیل» قرار می‌گیرد.

سطح یادگیری بلوم: تحلیل (Analyzing)

سطوح یادگیری در طبقه بندی بلوم

سؤال ۲۳:

مقصود مولانا از «نی» و «نیستان» در ابیات زیر چیست؟

«بشنو این نی چون شکایت می‌کند*** از جدایی‌ها حکایت می‌کند»

«کز نیستان تا مرا ببریده‌اند*** در نفیرم مرد و زن نالیده‌اند»

دلیل: پاسخ‌دهنده باید میان نمادها و مفاهیم عرفانی ارتباط برقرار کند و مفهوم عمیق جدایی انسان از مبدأ را استنتاج نماید. این فرایند تفسیر نمادین و تحلیلی است و در سطح «تحلیل» بلوم قرار دارد.

سطح یادگیری بلوم: تحلیل (Analyzing)

سؤال ۲۴:

در عبارت «در آن شب من خود را بر روی بام خانه گذاشته بودم و به نظاره آسمان رفته بودم...» مقصود از قسمت‌های مشخص شده چیست؟

«دریای سبز معلقی» (.....) و «مرغان الماس» (.....)

دلیل: دانش آموز باید تصاویر ادبی را بفهمد و مفهوم استعاری آن‌ها را توضیح دهد. پاسخ‌دهنده باید لایه‌ی معنایی و رمزی واژه‌ها را تشخیص دهد. تحلیل روابط نمادین بین اجزای شعر مستلزم تفکر تحلیلی است، نه صرفاً درک ظاهری؛ بنابراین سؤال در سطح «تحلیل» قرار دارد.

سطح یادگیری بلوم: تحلیل (Analyzing)

سؤال ۲۵:

در بیت «هر که جز ماهی ز آبش سیر شد / هر که بی روزی‌ست روزش دیر شد»
واژه‌های مشخص‌شده نماد و استعاره از چه چیزهایی هستند؟
ماهی: (.....)
آب: (.....)

دلیل: پاسخ‌دهنده باید لایه‌ی معنایی و رمزی واژه‌ها را تشخیص دهد. تحلیل روابط نمادین بین اجزای شعر مستلزم تفکر تحلیلی است، نه صرف درک ظاهری؛ بنابراین سطح «تحلیل» دارد.

سطح یادگیری بلوم: درک (Understanding)

سطوح یادگیری در طبقه بندی بلوم

سؤال ۲۶:

مفهوم کلی بیت «هر کسی کاو دور ماند از اصل خویش / باز جوید روزگار وصل خویش» با کدام گزینه
مناسبت دارد؟

الف) کلّ شیء یرجع الی اصله (ب) یا ملائکتی، قد استحييت من عبدی
دلیل: دانش آموز باید مفهوم شعر را بفهمد و آن را با جمله‌ای هم‌مفهوم تطبیق دهد. این نیازمند
تفسیر و مقایسه معناست، بنابراین در سطح «درک» بلوم جای دارد.

سطح یادگیری بلوم: درک (Understanding)

سؤال ۲۷:

مفهوم عبارت‌های مشخص شده را بنویسید.

الف) بوی گلم چنان مست کرد که دامنم از دست برفت. (-----)

ب) بفکن ز پی این اساس تزویر / بگسل ز هم این نژاد و پیوند (-----)

دلیل: این سوال از دانش آموز می‌خواهد مفهوم کنایی جملات ادبی را بنویسد این فرایند نیاز به
تفسیر دارد و در سطح «درک» قرار می‌گیرد

سطح یادگیری بلوم: تحلیل (Analyzing)

سؤال ۲۸:

هر یک از بیت‌های ردیف «الف» با کدام یک از مفاهیم ردیف «ب» ارتباط دارد؟

الف	ب
الف) گر کسی وصف او ز من پرسد/ بی دل از بی‌نشان چه گوید باز	وفاداری در عشق
ب) خانه‌ای کو شود از دست اجانب آباد/ زاشک ویران کنش آن خانه که بیت‌الجزن است	ظلم‌ستیزی
ج) بگفتا: «دل ز مهرش کی کنی پاک»/ بگفت: «آن‌گه که باشم خفته در خاک»	توصیف ناپذیری معشوق
د) برکن ز بن این بنا که باید/ از ریشه بنای ظلم برکنند	بیگانه‌ستیزی
	قیاس به نفس

دلیل: این سؤال تطبیقی است و از دانش آموز می‌خواهد بین دو مجموعه مفهومی ارتباط برقرار کند. تشخیص شباهت‌ها و تفاوت‌های معنایی نیاز به مقایسه و تحلیل دارد، لذا در سطح «تحلیل» قرار دارد.

فعالیت‌های مرتبط: ارزیابی (Evaluate)، تحلیل (Analyze)، اعمال (Apply)، فهمیدن (understand)، یاد آوری (Remember)

سطح یادگیری بلوم: درک و تحلیل و کاربردی (Understanding)، (Analyzing)، (Applying)

سؤال ۲۹:

- معنی و مفهوم عبارت‌های زیر را به نثر روان بنویسید.
- الف) بگرای چو ازدهای گرز / بخروش چو شرزه شیر ارغند
- ب) سینه خواهم شرحه شرحه از فراق / تا بگویم شرح درد اشتیاق
- ج) خانه‌ای کاو شود از دست اجانب آباد / ز اشک ویران کنش آن خانه که بیت‌الجزن است
- د) در دفتر زمانه فند نامش از قلم / هر ملتی که مردم صاحب قلم نداشت
- ه) یک روز دنیایی به روم چشم داشت و از آن چشم می‌زد.
- و) عصارة تاکی به قدرت او شهید فایق شده.

دلیل: دانش آموز باید ابیات و عبارات ادبی را به نثر ساده و روان بنویسد. این فعالیت نیاز به درک، تفسیر و تحلیل کلمات مهم و فهم آرایه‌های ادبی به کار رفته در کلام دارد همچنین پاسخ دهنده باید توانایی و استعداد نویسندگی خود را در زمینهٔ املا و انشا به کار گیرد تا بتواند جمله‌ای ساده و روان و امروزی بیافریند. بازنویسی معانی، به زبان ساده، درک و فهم و تحلیل واژه‌ها و آرایه‌ها در کلام ادبی و آفرینش عبارتی ساده و روان، سؤال را در سطح درک، تحلیل و کاربری قرار می‌دهد.

با توجه به اینکه پاسخ سوالات مربوط به سطح ارزشیابی و آفرینش، قطعی و روشن نیست و نیازمند ارائهٔ نظر شخصی و انتقادی دانش‌آموز یا توانایی آفرینش ادبی اوست؛ بنابراین سوالات این دو سطح شناختی بلوم در نمونه سوالات امتحانی استاندارد فارسی نمی‌گنجد. از این رو سوالات این دو سطح به صورت جداگانه آورده شده است که می‌توان از آنها برای درس نگارش یا فعالیت‌های کلاسی بهره برد.

خلق کار جدید یا اصل (طراحی، مونتاژ، ساخت، توسعه، تدوین، تحقیق و غیره)	Evaluate	ارزیابی
ارزیابی مطابق با مجموعه‌ای از دستورالعمل‌ها (دفاع، ارزیابی، بحث، داوری، انتخاب، حمایت، انتقاد، ارزش گذاری و غیره)	Analyze	تجزیه و تحلیل
توسعه و تجزیه و تفهیم در بخش‌های مختلف و ترکیب ارتباط حواس آنها	Apply	اعمال
فهمیدن و معنی دادن به مطالب آموزشی جمع آوری شده	understand	فهمیدن
(طبقه بندی، تشریح، بحث، توضیح، تشخیص، مکان‌یابی، ترجمه، انتخاب، گزارش و غیره)	Remember	یاد آوری

سوالات مربوط به سطح ارزشیابی

سؤال ۳۰:

به نظر شما آیا کاربرد آرایهٔ اسلوب معادله در بیت «محرم این هوش جز بی‌هوش نیست *** مشتری را مر زبان جز گوش نیست» در انتقال پیام شعر موثر بوده‌است؟ دلیل خود را بنویسید.

دلیل: دانش آموز به عنوان مخاطب شاعر، ارزیابی می‌کند که این آرایه و آوردن مثال برای سخن شاعر در روشن شدن مفهوم شعر تأثیر داشته یا خیر؛ بنابراین در حیطه ارزشیابی قرار دارد.

سؤال ۳۱:

با توجه به بیت «هر که جز ماهی ز آبش سیر شد *** هر که بی‌روزی ست روزش دیر شد» نظر خود را در مورد تأثیر نمادهای «ماهی» و «آب» در انتقال پیام عرفانی شعر بیان کنید.

دلیل: قضاوت انتقادی درباره کارکرد نماد و توجیه دیدگاه شخصی در متن ادبی، مستلزم داوری تحلیلی و استدلالی است.

سؤال ۳۲:

دو بیت زیر را از نظر عاطفی بررسی کنید و بنویسید کدام یک در القای مفهوم «سکوت عاشق» تأثیرگذارتر است و چرا؟

الف) عاشقان، کشتگان معشوقند *** برنیاید ز کشتگان آواز

ب) ای مرغ سحر! عشق ز پروانه بیاموز *** کان سوخته را جان شد و آواز نیامد
سطوح یادگیری در طبقه بندی بلوم

دلیل: دانش آموز باید بر اساس معیارهای ادبی و احساسی، اثرگذاری هنری را قضاوت کند؛ این نیازمند تحلیل و داوری ارزش گذارانه است.

خلق کار جدید یا اصل (طراحی، مونتاژ، ساخت، توسعه، تدوین، تحقیق و غیره)

ارزیابی Evaluate

انتقاد (ارزش گذاری و غیره)

سؤال ۳۳:

تحلیل و تجزیه Analyze

توسعه و تحلیل مفاهیم در بخش های مختلف و ترسیم ارتباط میان آنها
(تفکیک، سازماندهی، ارتباط، مقایسه، مقابله، تمایز، آزمایش، سوال و غیره)

در بیت «بشنو از نی چون شکایت می کند *** از جدایی ها حکایت می کند» آیا استعاره «نی» می تواند بازتاب درونی انسان امروزی باشد؟ برای نظر خود استدلال بیاورید.

فهمیدن و معنی دادن به مطالب آموزشی جمع آوری شده
(طبقه بندی، سازماندهی، توضیح، تشخیص، مکان یابی، ترجمه، انتخاب، گزارش و غیره)

اعمال Apply

دلیل: سوال، دانش آموز را به ارزیابی ارتباط بین متن عرفانی و تجربه معاصر او می دارد؛ یعنی داوری میان دو موقعیت مفهومی.

برآیند آوری، دستیابی دانشی و تجربه معاصر (تجربه زیسته) که در متن ادبی
(تکرار، بخاطر سپاری، بیان کردن)

سؤال ۳۴:

آیا استفاده از واژه های کهن در متون ادبی معاصر می تواند به زیبایی اثر بیفزاید یا باعث دشواری درک آن می شود؟ نظر خود را با استدلال بنویسید.

دلیل: سوال از دانش آموز می خواهد درباره اثرگذاری زبانی در سبک های مختلف داوری کند.

سوالات مربوط به سطح آفرینش

سوال ۳۵:

متنی کوتاه (۳ تا ۵) خط بنویسید که با استفاده از تشبیه یا استعاره، مفهوم «بازگشت به خویش» را بیان کند.

دلیل: تولید متن تازه با بهره‌گیری از آرایه‌ها، نشان‌دهنده توان ترکیب دانش زبانی و ادبی و خلاقیت دانش‌آموز است.

سطوح یادگیری در طبقه بندی بلوم

سوال ۳۶:

خلق کار جدید یا اصل (طراحی، مونتاژ، ساخت، توسعه، تدوین، تحقیق و غیره)

create ساختن

با الهام از مصراع «ما را فراغتی است که جمشید جم نداشت» متنی ادبی بنویسید که مفهوم فناعت را در

توسعه و تحلیل مفاهیم در بخش‌های مختلف و ترسیم ارتباط میان آنها

زندگی امروز بازآفرینی کند. زره و تحلیل

(تفکیک، سازماندهی، ارتباط، مقایسه، مقابله، تمایز، آزمایش، سوال و غیره)

به کار گرفتن دانش به دست آمده در مسائل مختلف به روش‌های جدید

دلیل: این سوال نیازمند خلق یک ترکیب مفهومی نو از ایده شعر کهن در دنیای معاصر است.

فهمیدن و معنی دادن به مطالب آموزشی جمع‌آوری شده

understand فهمیدن

(طبقه‌بندی، تشریح، بحث، توضیح، تشخیص، مکان‌یابی، ترجمه، انتخاب، گزارش و غیره)

تکرار، بخاطر سپاری، بیان کردن

Remember یاد آوری

سوال ۳۷:

گفتگویی کوتاه میان دو شخصیت خیالی بنویسید که مفهوم «صبر در برابر رنج» را منتقل کند.

دلیل: نوشتن دیالوگ معنادار، نیازمند ساخت موقعیت و معنا از پایه است؛ یعنی مرتبه آفرینش.

سوال ۳۸:

جمله‌ای ادبی بنویسید که در آن از یک اضافه تشبیهی برای بیان «امید» استفاده شده باشد.

دلیل: تولید جمله با ساختار ادبی و آرایه تشبیه نیازمند ترکیب دانش زبانی و خلاقیت است.

سوال ۳۹:

ضربالمثل «گندم‌نمای جو فروش نباش» را تفسیر کرده و در قالب یک حکایت بازآفرینی کنید.

دلیل: بازآفرینی معنا با واژه‌هایی نو و ساخت خلاقانه حکایت، نیاز به ترکیب دانش و خلاقیت دارد.

سوال ۴۰:

با الهام از مفهوم بیت «هر کسی کاو دور ماند از اصل خویش *** بازجوید روزگار وصل خویش» یک متن یا حکایت بسازید که همان معنا را بیان کند.

دلیل: تولید متن یا حکایت با حفظ محتوای مشابه اما با بیانی نو، نشان‌دهنده خلق ساخت معنایی و زبانی جدید است.

سطوح یادگیری در طبقه بندی بلوم

